

Alícia Toledo. "L'aletejar dels somnis", Suplement "Postdata" del diari Levante (València), 6 gener 2006

"Un escenari que podria ser qualsevol dels que amaguen les grans ciutats. Això és el barri de La Coma on Esperanza Camps s'endinsa en la seua última novel·la, *Quan la lluna escampa els morts*. I si en remena les entranyes és per deixar-hi entreveure el costat més humà d'aquest espai de marginalitat: els de les il·lusions i els somnis. Que l'escenari de La Coma «podria ser qualsevol...», això és una qüestió clau en la novel·la d'Esperanza Camps. L'autora mira d'esquivar la proximitat i l'anècdota; de transcendir l'escenari, els personatges i, fins i tot, la història. Camps apunta, amb un distanciament savi, cap a una realitat que es repeteix arreu el món, la dels suburbis que són a tocar de les grans ciutats, però com si no hi fossen, perquè la seua condició és la d'apèndix invisible. Només hi són quan hi ha marro i, si és possible, sang de per mig. Aquesta és la seua essència, amb aquesta finalitat es van concebre i es construeixen: per a entaforar «els detritus socials». En la novel·la de Camps, l'escenari de La Coma representa, doncs, una realitat de dimensions enormes, transfronterera, més enllà de la geografia valenciana, espanyola o europea. En aquest sentit, *Quan la lluna...* connecta fàcilment amb el sentir de les persones que habiten les grans ciutats i podria ser llegida des de qualsevol d'elles, sense interferències culturals o espacials. Per tot això, aquesta novel·la s'allunya d'una manera de fer —cada cop més constatable en la narrativa valenciana—, obcecada en uns tòpics i en uns escenaris recurrents, quasi sempre extrets del arca santa del país. Dues històries avancen de manera paral·lela en *Quan la lluna...*: la dels habitants de La Coma i la d'una parella de la Guàrdia Civil que recorre en moto les carreteres per atestar accidents. I col·locar-les al mateix nivell narratiu no ha estat un gest gratuït, perquè d'aquesta manera s'equiparen, en el pla de la realitat, com a espais de marginalitat. D'altra banda i pel que fa als personatges, Camps els pren la mesura justa: ni massa bons ni massa dolents, ni massa feliços ni massa desgraciats. Els protagonistes de *Quan la lluna...* han de «buscar-se la vida», com fa tothom. I a pesar que, en ocasions, el dard de la sort també pot apuntar-los, són éssers abocats al fracàs, perquè, les seues, són històries de perdedors. Com la de Tom, un veí de La Coma a qui li toca la loteria i ho inverteix tot en fer realitat el somni d'obrir un bar amb «classe» i molt de rock and roll. El somni durarà, si més no, el temps de somniar-lo i, en començar a fer-se realitat, se li esmunyirà dels dits. Perquè als habitants de llocs com La Coma els està permès de somniar i prou. Somnis que tot just aletegen, sense arribar a enlairar-se."